

presentation in automatic mode or with the student's active actions. Student directly controls the sequence of displaying of the frames chosen by him for the flash presentation.

The article outlines the research prospects of the flash presentations possibilities and the purposes for the next studies.

Key words: flash-presentation, Internet, cloud technology, intercultural communicative competence, foreign language for specific purposes.

Стаття надійшла до редакції 26.09.2018 р.

Стаття прийнята до друку 27.09.2018 р.

Рецензент – д. пед. н., проф. С.О.Шехавцова

УДК 371.31:004

Ускова Л.В., Ігнатська О.С, Коваль С.М.

ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ВИКЛАДАННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ ЯК ОСНОВА ПІДГОТОВКИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНИХ ФАХІВЦІВ НА РИНКУ ПРАЦІ

Під впливом глобалізаційних процесів відбувається нівелювання національних кордонів, зростання плинності фінансового капіталу та міграції кадрів. Посилення зовнішньо-торгівельних зв'язків, зокрема через створення міжнародних компаній та їх представництв, формує потребу у пошуку фахівців, компетентних не лише у власній професійній сфері, але й здатних вільно спілкуватися мовами країн-контрагентів. Саме тому, вільне володіння іноземними мовами є перспективою професійного кар'єрного зростання та розвитку власного бізнесу. Однак, в умовах швидкої інформатизації соціально-економічних процесів та розвитку комп'ютерних технологій, важливого значення набуває використання інформаційно-комунікативних технологій у процесі викладання іноземних мов студентам вищих навчальних закладів, що сприятиме ґрунтовнішому засвоєнню ними складних абстрактних теоретичних завдань, підвищенню рівня інтерактивності та індивідуальності навчального процесу. Отже, в цьому і полягає **актуальність дослідження** обраної теми дослідження в умовах сьогодення.

Важливий внесок у дослідження ролі інформаційно-комунікативних технологій у забезпеченні освітнього процесу мають праці таких науковців, як: Співаковський О. В., Петухова Л. Є., Коткова В. В., Биков В. Ю., Білоус О. В., Богачков Ю. М., Баловсяк Н. В., Лашук Н. М., Ставицька І. В. Дослідження деяких науковців присвячено особливостям використання ІКТ у процесі вивчення іноземних мов, зокрема: *Колонато Д. К., Загоруйко Л. О., Стрельченко Л. В., Заярна І. С.*

Завдання цього дослідження полягає в більш ґрунтовному опрацюванні питання особливостей використання ІКТ у викладанні іноземних мов з метою підготовки фахівців, рівень підготовки яких відповідає сучасним викликам ринку праці. **Метою** статті є обґрунтування необхідності використання інформаційно-комунікативних технологій у процесі викладання іноземної мови для підготовки фахівців нелінгвістичного профілю, здатних бути конкурентоспроможними на ринку праці.

У період динамічного переходу від постіндустріального розвитку суспільства до інформаційного дедалі більшого значення набуває оволодіння інформаційними технологіями, які проникають в усі сфери людської діяльності, зокрема у педагогічний процес. З метою підвищення якості освітнього процесу, важливого значення набуває ефективне використання інформаційно-комунікативних технологій (ІКТ).

На думку Л. В. Стрельченко, ІКТ – це мультимедійні засоби, які забезпечують пошук, отримання, зберігання, обробку та передачу інформації в електронному вигляді за допомогою Інтернет [Стрельченко 2015: 128]. Більш широке визначення пропонує І. С. Заярна, яка характеризує ІКТ як узагальнююче поняття, котре «описує різні пристрої, механізми, способи, алгоритми обробки інформації» [Заярна 2015].

Важливе значення в умовах динамічного розвитку інформаційних технологій належить формуванню та розвитку компетентностей майбутнього фахівця щодо оволодіння ІКТ. О. В. Овчарук зазначає, що ІКТ-компетентність – це спроможність застосовувати ІКТ на практиці для вирішення особистих та суспільних задач, зокрема професійного характеру, які виникають у певній предметній галузі або конкретному виді діяльності [Биков 2010:15].

Н. В. Баловсяк поділяє ІКТ-компетентності особистості на три напрямки: інформаційна складова (здатність продуктивно опрацьовувати інформацію на різних етапах її використання); комп'ютерно-технологічна (навички роботи з відповідною технікою та програмним забезпеченням); процесуально-діяльнісна (використання сучасних інструментів ІКТ під час роботи з інформаційними ресурсами та вирішення різноманітних задач) [Баловсяк 2006:227-256].

Оволодіння комунікативною компетентністю дозволяє фахівцю успішно вступати у різноманітні контакти (вербальні та невербальні, усні та письмові) з метою розв’язання комунікативних задач (обміну інформацією, налагодження та підтримки контактів тощо). При цьому, важливим компонентом комунікативної компетенції є її мовна складова – знання учасниками спілкування елементів комунікації мови (мовних законів, правил формуються правильних мовних конструкцій та повідомлень) [Орлова 2012: 196].

Отже, зважаючи на динамічність процесу інформатизації суспільного життя, суттєвий вплив на формування готовності до професійної діяльності майбутнього фахівця має вдосконалення як професійних та особистісних компетентностей, так і розвиток ІКТ-компетентностей, зокрема мовної компетенції.

З метою дослідження сучасних вимог ринку праці, зокрема щодо основних компетентностей, якими має володіти здобувач вищої освіти, автором було розглянуто ринок праці м. Черкаси. У якості інформаційної бази для аналізу використано дані web-порталу Work.ua та досліджено динаміку розміщених вакансій за грудень 2017 р. з вимогою про наявність вищої або неповної вищої освіти у кандидата на посаду (малюнок 1).

Малюнок 1 – Структура затребуваних на ринку праці м. Черкаси компетентностей серед запропонованих вакансій із працевлаштування, %
*Побудовано автором за даними [Сайт 2017]

Серед представлених за грудень на сайті 1034 вакансій, 231 оголошення (або 22,3% із загального обсягу) містить обов’язкову вимогу до кандидата щодо наявності вищої або неповної вищої освіти, 118

(11,4%) – про наявність середньої спеціальної або вищої освіти. У решті оголошень (66,3%) відсутні вимоги щодо наявності диплома про освіту, зокрема це робота у сфері будівництва, автотранспорту, торгівлі та обслуговування.

Серед розглянутих оголошень з вимогою про наявність у кандидата на заміщення вакантної посади вищої або неповної вищої освіти, окрім необхідності наявності відповідної професійної підготовки, найбільш затребуваними є вимоги щодо наявності особистісних компетентностей, зокрема: комунікабельність (15,17% серед досліджуваної вибірки представлених вакансій), бажання розвиватися (9%), стресостійкість (8,53%) та відповідальність (6,6%). Це пояснюється наявністю значної потреби на ринку праці у спеціалістах професій «людина-людина», які працюють у таких сферах, як: торгівля, консалтинг, банкінг, менеджмент.

В умовах бурхливого розвитку інформаційних технологій, з'являється програмне забезпечення для опрацювання значних обсягів інформації, що підвищує продуктивність праці та оперативність обробки інформаційних даних. Це сприяє формуванню більш ефективних фінансових та управлінських рішень. Тому, близько 18% заявлених вакансій містять інформацію про потребу у фахівцях, які мають досвід роботи з персональним комп'ютером та різноманітним програмним забезпеченням (5,69%). Зокрема, це є вимогою при працевлаштуванні на такі посади, як: бухгалтер, економіст, оператор, дизайнер, кредитний інспектор, менеджер з продажів тощо. Тобто, існує суттєва потреба у оволодінні майбутніми фахівцями інформаційною компетентністю.

Значною є потреба і розвитку комунікативної (зокрема, мовної) компетентності у здобувачів вищої освіти. Майже у 15% серед розглянутих вакансій є вимога щодо культури мовлення майбутнього працівника. Майже 6% роботодавців серед досліджуваної вибірки потребують фахівців з високим рівнем володіння державною мовою, 4,74% – російською, 3,32% – англійською, близько 1% – іншими іноземними мовами. Зокрема, це робота, пов'язана з документацією (зокрема, міжнародною), звітністю, торгівлею, експортними та імпорнтними перевезеннями тощо.

Дослідження поточного стану ринку праці (на прикладі м. Черкаси) дозволяє зробити висновок, про існування потреби у наявності серед потенційних претендентів на заміщення вакантних посад відповідного рівня володіння ІКТ-компетентностями, зокрема мовними компетентностями. Впровадження елементів ІКТ у процес викладання іноземних мов для студентів забезпечує оптимізацію змісту навчального процесу, удосконалення форм та методів організації навчання, підвищення наукового та методичного рівня викладання, застосування індивідуального підходу у навчанні, покращення якості та ефективності освітніх послуг. Підтвердженням ефективного впровадження інструментів ІКТ у навчальний процес з викладання іноземних мов для здобувачів вищої освіти є наступні: формування лабораторій ІКТ;

вдосконалення практичних навичок викладачів роботи у сучасному інформаційному просторі; створення електронних посібників; координація роботи викладачів у творчих групах з метою розроблення та реалізації в освітньому процесі новітніх засобів викладання іноземних мов на основі ІКТ; наповнення WEB-сайтів університетів навчальними матеріалами; комунікація викладачів із зарубіжними колегами за допомогою мережі Інтернет та відповідного програмного забезпечення з метою обміну досвідом щодо питань оптимізації процесу навчання засобами ІКТ [Загоруйко 2015].

Технічні переваги вивчення іноземних мов за допомогою засобів ІКТ проявляються у тому, що звукові модулі дозволяють студентів записати свою промову з метою подальшого прослуховування та порівняння з вимовою носіїв мови; надають можливість прослуховувати тексти іноземною мовою у прочитанні носіями цієї мови. Графічні можливості забезпечують представлення будь-якого виду діяльності у вигляді зображень або анімації, що важливо при вивченні нової лексики, оскільки картинка на моніторі сприяє асоціюванню фрази іноземною мовою безпосередньо з дією, а не з перекладом рідною мовою. Окрім того, комп'ютерні технології створюють можливості для інтерактивного спілкування між різними мовними групами, за допомогою використання комп'ютерної мережі (як локальної – в межах одного навчального закладу, так і глобальної – мережа Інтернет) [Заярна 2015].

За допомогою мультимедійних технологій викладач має змогу представити інформацію в абсолютно новій та ефективній формі, зробивши її більш цікавою та наближеною до досліджуваної тематики. Мультимедійні засоби активізують роботу майже всіх органів чуття студентів, формуючи «віртуальну реальність» справжнього спілкування. Окрім того, використання мультимедійних засобів та комп'ютерних мереж зменшує час навчання майже втричі, а рівень запам'ятовування інформації завдяки одночасному використанню зображень, звуку та тексту зростає на 30-40% [Колонута 2014: 93].

На сьогоднішній день існує значна кількість програмних засобів, які здатні оптимізувати навчальний процес, зокрема такі як: презентаційні засоби та системи тестування «Net Support Manager», «My Test», «Sun Ray Test Office Pro»; електронні бібліотеки та навчальні сайти; програмні засоби інтерактивного навчання на основі тригер-технологій; дидактичні матеріали для застосування у процесі навчання програмних продуктів Windows Movie Maker, Cam Studio. Менш поширеними у навчальному процесі залишаються такі питання, як створення флеш-анімацій та навчальних відеороликів, їх оцифрування, а також сканування значних обсягів навчального матеріалу. Для створення таких навчальних засобів необхідно не лише додаткове фінансування та час, але й володіння спеціальними знаннями та навичками [Савченко 2014: 71-72].

Найпоширенішим та найдоступнішим програмним продуктом мультимедійних технологій у вітчизняній вищій школі є Microsoft PowerPoint, який дозволяє створювати та відтворювати інформацію у формі презентації. Використання презентацій, з одного боку, підвищує ефективність викладення лекційного матеріалу та проведення практичного заняття, з іншого – є зручний способом представлення результатів самостійної роботи студента (виконання самостійного дослідження, практичного завдання).

Під час прослуховування звичайної лекції студент запам'ятовує близько 15% прослуханого, у той же час, працюючи з мультимедійною лекцією, користувач засвоює близько 65% представленої інформації. Такого ефекту вдається досягти завдяки урізноманітненню способу представлення матеріалу, ефективному комбінуванню текстової та графічної інформації, накладанню на текст аудіоматеріалів тощо. З метою залучення студентів до процесу обговорення навчального матеріалу, можна свідомо вилучати частини тексту з навчального матеріалу, пропонуючи слухачам заповнити порожнє місце і перетворивши у такий спосіб лекцію на інтерактивну. Це також сприятиме більш кращому запам'ятовуванню матеріалу (наприклад, нових слів або ідіом іноземною мовою).

Окрім того, вивчення навчального матеріалу за допомогою мультимедійних презентацій надає студентам додаткову можливість самостійно керувати власним навчанням і опановувати матеріал більш комфортним способом та у зручний для них час, що підвищує продуктивність навчального процесу [Старинець 2014: 126].

Головною метою вивчення іноземних мов є не завчене оволодіння словниковим запасом та граматичними структурами, а формування здатності спілкуватися іноземною мовою. На думку Х. Коморовської, головними чинниками, які сприяють успішному вивченню іноземної мови, є наступні: ініціативність та активний підхід до вирішення завдань (самостійна організація навчального процесу); вироблення компенсаторних умінь (мовної здогадки, вміння порозумітися при володінні недостатнім обсягом мовних одиниць); використання різноманітних методів навчання для вирішення поставлених задач; здатність знаходити потрібний додатковий матеріал; віра у власні сили та належна самооцінка; високий рівень вмотивованості до навчання; готовність обговорювати свій прогрес у навчанні з іншими [Komorowska 2007: 25– 29].

Дослідження сучасних вимог ринку праці підкреслює важливість опанування інформаційно-комунікативними компетентностями здобувачами вищої освіти. В умовах швидкої інформатизації суспільства та зростання рівня глобалізації соціально-економічних процесів, важливого значення набуває впровадження сучасних засобів ІКТ в освітній процес, зокрема для вивчення іноземних мов, володіння якими сприяє підвищенню конкурентоспроможності на ринку праці.

Використання ІКТ трансформує роль студента в навчальному процесі, за рахунок появи спроможності активно формувати власний процес отримання знань та формувати власний напрямок руху в освітньому просторі. Однак, з метою забезпечення ефективного процесу вивчення іноземної мови у вищій школі необхідно оптимально поєднувати ІКТ з традиційними методами навчання.

Література

Баловсяк 2006 – Баловсяк, Н. В. Формування інформаційної компетентності майбутнього економіста в процесі професійної підготовки: автореф. дис. на здоб. наук. ступ. канд. пед. наук : 13.00.04 - теорія і методика професійної освіти / Баловсяк Надія Василівна ; Інститут педагогіки і психології АПН України. – К., 2006. – 28 с.

Биков 2010 – Основи стандартизації інформаційно-комунікаційних компетенцій в системі освіти України : метод. рекомендації / [В. Ю. Биков, О. В. Білоус, Ю. М. Богачков та ін.] ; за заг. ред. В. Ю. Бикова, О. М. Спіріна, О. В. Овчарук. – К. : Атіка, 2010. – 88 с.

Загоруйко 2015 – Загоруйко Л. О. Інноваційні методи навчання іноземних мов: досвід Польщі [Електронний ресурс] / Л. О. Загоруйко // Інституційний депозитарій Уманського державного педагогічного університету ім. П. Тичини. – 2015. – №811 (07) (475). – Режим доступу: <http://dspace.udpu.org.ua:8080/jspui/bitstream/6789/3824/1/Zagoruiko%20L.%20.pdf>

Заярна 2015 – Заярна І. С. Деякі аспекти використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчанні англійської мови [Електронний ресурс] / І. С. Заярна // Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія : Педагогіка. – 2015. – Вип. 4. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadped_2015_4_7

Колонато 2014 – Колонато Д. К. Сучасні технології у викладанні іноземних мов / Д. К. Колонато // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Педагогіка. Соціальна робота. – 2014. – Вип. 33. – С. 92-94

Орлова 2012 – Орлова Н. С., Удовік А. С. Інформаційні системи в сучасному корпоративному управлінні / Н. С. Орлова, А. С. Удовік // Актуальні проблеми державного управління. – 2012. – Вип. 41. – С. 35-40

Савченко 2014 – Савченко І. М. Інформаційно-комунікаційні технології як ефективний інструмент реалізації інноваційних педагогічних ідей у практику навчально-виховного процесу ПТНЗ / І. М. Савченко // Педагогіка і психологія професійної освіти : науково-методичний журнал. – 2014. – № 1. – С. 68-79

Співаковський 2011 – Співаковський О. В. Інформаційно-комунікаційні технології в початковій школі : навч.-метод. посіб. [для студ. напряму підгот. «Початкова освіта»] / О. В. Співаковський, Л. Є. Петухова, В. В. Коткова. – Херсон, 2011. – 267 с.

Старинець 2014 – Старинець О. А. Використання мультимедійних презентацій у викладанні курсу «Лінгвокраїнознавство в туристичному бізнесі» / О. А. Старинець // Вісник Національного авіаційного університету. Серія: Педагогіка. Психологія: зб.наук.праць. – К. : НАУ, 2014. – Вип.5(1). – С. 125-129

Стрельченко 2015 – Стрельченко Л. В. Розвиток інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх викладачів англійської мови у Великій Британії / Л. В. Стрельченко // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології : науковий журнал / МОН України, Сумський держ. пед. ун-т ім. А. С. Макаренка ; [редкол.: А. А. Сбруєва, О. Є. Антонова, Дж. Бішоп та ін.]. – Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2015. – № 4 (48). – С. 126–132

Сайт 2017 – Сайт пошуку роботи Work.ua, 2017 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.work.ua/ua/>

Komorowska 2007 – Komorowska H. Kształcenie języków obcych. Polska a Europa / H. Komorowska. – Warszawa : wydawnictwo academica swps, 2007. – 236 s.

Warschauer 2006 –Warschauer, M. Computer Assisted Language Learning: an Introduction. Multimedia Language Teaching. – Tokyo, 2006.

Ускова Л.В., Ігнат'єва О.С, Коваль С.М. Інформаційно-комунікативні технології у викладанні іноземних мов як основа підготовки конкурентоспроможних фахівців на ринку праці.

У статті розглянуто сутність інформаційно-комунікативних компетентностей та їх структурних складових в сучасних умовах підготовки фахівців нелінгвістичних спеціальностей. Охарактеризовано роль комунікативної компетентності у професійному формуванні фахівця. Досліджено основні компетентності, якими має володіти здобувач вищої освіти, для займання конкурентних позицій на ринку праці. Визначено роль ІКТ у забезпеченні навчального процесу та поєднанні їх різних видів для досягнення максимального ефекту. Охарактеризовано складові ІКТ, їх вплив на продуктивність вивчення іноземних мов студентами. Використання ІКТ трансформує роль студента в навчальному процесі, за рахунок появи спроможності активно формувати власний процес отримання знань та формувати власний напрямок руху в освітньому просторі. Однак, з метою забезпечення ефективного процесу вивчення іноземної мови у вищій школі необхідно оптимально поєднувати ІКТ з традиційними методами навчання.

Ключові слова: інформаційно-комунікативні технології, комунікативна компетенція, навчальний процес, мультимедійні засоби навчання.

Ускова Л.В., Игнатъева О.С, Коваль С.Н. Информационно-коммуникативные технологии в преподавании иностранных языков как основа подготовки конкурентоспособных специалистов на рынке труда.

В статье рассмотрена суть информационно-коммуникативных компетенций и их структурных составляющих в современных условиях подготовки специалистов нелингвистических специальностей. Охарактеризована роль коммуникативной компетентности в профессиональном формировании специалиста. Исследованы основные компетентности, которыми должен обладать соискатель высшего образования, для того, чтобы занимать конкурентные позиции на рынке труда. Определена роль ИКТ в обеспечении учебного процесса и комбинировании их различных видов для достижения максимального эффекта. Охарактеризованы составляющие ИКТ, их влияние на эффективность изучения иностранных языков студентами. Использование ИКТ трансформирует роль студента в учебном процессе, за счет появления возможности активно формировать собственный процесс получения знаний и формировать собственное направление движения в образовательном пространстве. Однако, в целях обеспечения эффективного процесса изучения иностранного языка в высшей школе необходимо оптимально сочетать ИКТ с традиционными методами обучения.

Ключевые слова: информационно-коммуникативные технологии, коммуникативная компетенция, учебный процесс, мультимедийные средства обучения.

Uskova L.V., Ignatieva O.S., Koval S.M. Information and Communication Technologies in Teaching Foreign Languages as the Basis for Training Competitive Specialists in the Labor Market.

The article investigates the essence of information and communication competences and their structural components in the modern conditions of training non-linguistic specialists. The role of communicative competence in the professional formation of a specialist is characterized. The main competencies that a candidate of higher education should possess in order to occupy a competitive position on the labor market are investigated. The role of ICT in ensuring the educational process and combining their various types to achieve the maximum effect is defined. The components of ICT, their influence on the effectiveness of the study of foreign languages by students are characterized. The use of ICT transforms the role of the student in the educational process, due to

the emergence of the opportunity to actively form his own process of learning and form his own direction in the educational area. However, in order to ensure an effective process of learning a foreign language in higher education, it is necessary to optimally combine ICT with traditional teaching methods.

Keywords: information and communication technologies, communicative competence, educational process, multimedia teaching aids.

Стаття надійшла до редакції 26.09.2018 р.

Стаття прийнята до друку 27.09.2018 р.

Рецензент – д. пед. н., проф. С.О.Шехавцова